

ПРИЛОЖЕНИЕ V

Образец за програмите, подпомагани от ЕФРР (цел „Инвестиции за растеж и работни места“, ЕСФ +, Кохезионния фонд и ЕФМДР — член 16, параграф 3

ССИ	
Наименование на ВГ	НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ [255 знака ¹]
Наименование на националния език	НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ [255]
Версия	0.1
Първа година	[4] 2021
1. Последна година	[4] 2027
Допустими от	01.01.2021 г.
Допустими до	31.12.2029 г.
Номер на решението на Комисията
Дата на решението на Комисията
Номер на решението за изменение на държавата членка
Дата на влизане в сила на решението за изменение на държавата членка
Несъществено прехвърляне (чл. 19.5)	Да/Не
Региони по NUTS, обхванати от програмата (не се прилага за ЕФМДР)	
Съответен фонд	☒ ЕФРР
	☐ Кохезионен фонд
	☒ ЕСФ+
	☐ ЕФМДР

¹ Числата в квадратните скоби се отнасят до броя на знаците.

1. ПРОГРАМНА СТРАТЕГИЯ: ОСНОВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД РАЗВИТИЕТО И ОТГОВОРИ НА ПОЛИТИКАТА

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква а), точки i)-vii) и член 17, параграф 3, буква б)

Текстово поле [30 000]- (Общо реализиран брой символи: 37 087)

Основна цел на политиката за ускорено икономическо развитие до 2030 г., заложена в **Национална програма за развитие България 2030 (НПР България 2030)** е ускоряване на икономическото сближаване в рамките на ЕС, чрез целенасочена и фокусирана правителствена подкрепа за повишаване на **специализацията в продукти и отрасли, характеризиращи се с по-висока технологична и научноизследователска интензивност**, което ще позволи заемането на по-добри и по-престижни позиции в глобалните вериги на стойността. Своевременната технологична трансформация на икономиката и повишаването на ресурсната ефективност имат потенциала да я изведат на по-висока траектория на растеж, доближавайки жизнения стандарт на българския гражданин до средноевропейските нива.

Реализирането на стратегическите цели е предвидено посредством целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие, като първата ос е „**Иновативна и интелигентна България**“. Основният фокус на тази ос на развитие е **повишаването на конкурентоспособността на българската икономика и трансформирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж**.

Основа за иновативното и интелигентно развитие на България е осигуряването на **качествено и приобщаващо образование за всички**, насочено проактивно към променящите се тенденции на **пазара на труда**, с оглед повишаване **качеството на уменията** и формиране на високо образовани, иновативни и активни личности, способни да се реализират успешно като професионалисти и граждани и така да допринасят за личното си благоденствие и устойчивото развитие на всички социални сфери.

Повишаването на ролята на науката в икономиката на страната, паралелно с осигуряването на благоприятна среда за реализиране на нови продукти и пазари и развитие на иновативни предприятия, има потенциала да създаде високотехнологична индустриална база и да изведе икономиката на нова и по-висока траектория на растеж. Националните приоритети, определени в НПР България 2030, към които е насочена ОПНО са *П1. Образование и умения* и *П2. Наука и научна инфраструктура*.

Предучилищно и училищно образование

В Доклада на ЕК за България 2019 в рамките на европейския семестър (Доклад на ЕК за България 2019), България се призовава да **подобри качеството, приложимостта за пазара на труда и приобщаващия характер на образованието и обучението**, по-специално за ромите и другите групи в неравностойно положение.

В доклада се посочва, че значителният недостиг на работна сила и умения сочи необходимостта да се **инвестира повече в обучението и преквалификацията**, като образованието се приведе в съответствие с нуждите на пазара на труда. Постоянно високото равнище на ранно напускане на училище и ниските образователни резултати

подчертават необходимостта от значителни инвестиции, **особено в образованието в ранна детска възраст, училищното и професионалното образование и обучение.**

В целите за устойчиво развитие на ООН и по-конкретно цел 4 „Качествено образование“ е посочено, че основен приоритет следва да е **осигуряване на приобщаващо и равностойно качествено образование** и стимулиране на възможностите за **учене на всички през целия живот**. В тази връзка констатациите за България са, че все още е налице неадекватна, не отговаряща на съвременните изисквания образователна система: **остарели програми, базирани на унификация и нужди от времето на индустриалната революция**, несъобразени с динамиката на възникване на нови професии и специалности, слабо използване на възможностите на неформалното образование, **унифициран подход, не признаващ спецификите на всяко дете** – всяко дете е специално, неразвита система на приобщаващо образование за деца със специални образователни потребности и малцинства, **недостатъчни ниво на интегриране на учебните заведения в пазарната икономика**, късна професионална ориентация. Също така е посочено, че е налице грешно разбиране на понятието „равностойно“ – **не се разграничава равни възможности от еднакво /равно образование за всички**, независимо от способностите, както и че младежите избират най-атрактивната или лесна специалност, вместо да изберат професия и от там къде и какво да учат, за се подготвят най-добре за нея. Според констатациите в България са налице нереалистични очаквания за голямата и самостоятелната роля на образователната система при формирането на възпитание, ценности и култура.

Предвид негативните демографски тенденции за страната, нивото на образователните характеристики на населението е ключова предпоставка за качеството на човешкия ресурс. **В Доклада на ЕК за България 2019** е посочено, че България инвестира недостатъчно средства в предучилищното и началното образование — области, които са от решаващо значение за полагането на основите на равните възможности. През 2016 г. разходите за тези образователни равнища възлизат на едва 0,7 % от БВП, което е по-малко от половината от средното за ЕС равнище от 1,5 %. Като цяло разходите за образование като процент от БВП са сред най-ниските в ЕС (3,4 % спрямо 4,7 %).

В Анализа на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г. за определяне на националните приоритети за периода 2021-2027 г., приет с РМС № 196/11.04.2019 г. е посочена обезпокоителната тенденция, формирана в последните пет години, на постоянно намаляване на обхвата на предучилищното образование. **Нетният коефициент на записване на децата на 3-6 годишна възраст намалява устойчиво от достигната му най-висока стойност през 2013 г. (83.6%) и достига 78.4% през 2017 г.** Негативната тенденция се наблюдава въпреки последните реформи в областта, които правят задължително предучилищното образование за всички деца на възраст между 5 и 6 години. Обяснението би могло частично да бъде търсено в **нерегистрираната външна миграция на децата** в задължителна предучилищна и училищна възраст, както и в невъзможността на най-уязвимите групи да обезпечат включването на децата си в ранни детски програми по **чисто финансови съображения** – заради дължимите такси и скритите разходи. Сред вероятните причини е и ограничаването на физическия достъп на децата, свързано, от една страна, със **закриването на детски градини в малки и отдалечени места, както и с недостига на места в детските градини в големите градове**, поради концентрирането на населението в тях – от друга. Броят на детските градини в страната намалява с 11.4% през последните пет години, като са **закрити 283 детски градини в малки и средни**

общини и са открити 47 нови детски градини (24 в София-град). Единствено Югозападният район, поради влиянието на столицата, отбелязва нетно нарастване (+3.4%) на броя на детските градини за периода, докато на обратния полюс е Северен централен район (-22%). Участието в образование от ранното детство е изключително важно, особено за децата с по-нисък социално-икономически статус и такива, които говорят друг език в домашна обстановка. Проучване на Агенцията за фундаменталните права на ЕС показва, че **едва 66% от ромските деца на 4-6 години посещават детска градина през 2016 г.** Резултатите от PISA 2012 г. за България показват, че участието в поне двугодишно предучилищно образование преди постъпването в училище увеличава математическите резултати в PISA със средно 7 т., като ефектът достига 10 т. при децата с по-нисък социално-икономически статус и 19 т. при децата, които говорят друг език в домашна обстановка.

Също така в *Анализа на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г.* са очертани и други съществени негативни тенденции, като: груповият нетен коефициент на записване на учениците от **I до IV клас** намалява устойчиво в последните 10 и повече години, като **всяко десето дете не е обхванато** в (иначе задължителното) начално образование през учебната 2017-2018 г. Още по-нисък е обхватът на **прогимназиалното и средно образование, достигащ 82.6% през учебната 2017-2018 г.** Демографските предизвикателства и провежданите реформи в областта на образованието водят до закриването на над 1 000 училища от началото на века. Броят на учениците за същия период спада с малко над 1/3 или около 300 хил. души. **Закриването на образователни институции**, особено в малки населени места, заедно с други фактори, като **социални и семейни причини, негативно отношение към образователния процес и липса на мотивация, трудности при усвояването на учебния материал и др.**, рефлектира и в значителен дял на преждевременно напусналите образование и обучение, достигащ 12.7% през 2017 г. (сравнено с 10.6% - средно за ЕС).

Особено висок е този дял в Югоизточен (22%) и Северозападен (21.6%) райони. При това в последния се наблюдава и тревожна тенденция на нарастване. Делът на напусналите училище в големите градове в България е **3.9% и е почти 2.5 пъти по-нисък от средното ниво за ЕС (9.7%)**, докато стойността на показателя в селските райони в България достига **27.9% при 10.9% средно в ЕС.** Проучване на Агенцията за фундаменталните права на ЕС показва, че **7% от ромите не посещават нито едно образователно ниво, а около 45% от ромите не завършват средно образование.** Въпреки че проблемът с напускащите образование и обучение е адресиран с целенасочени интервенции през разглеждания период, в т.ч. и със специален фокус върху уязвимите групи, при които проблемът е особено остър, динамиката на стойността на индикатора и все още високото му ниво показва необходимост от прецизиране на осъществяваните мерки и/или разширяване на техния обхват. Все още е твърде рано да се направи оценка на ефективността на последните промени в правителствената политика в тази област.

През последните години се наблюдава трайна тенденция на подобряване на образователната структура на населението, при нарастване на дела на завършилите висше образование и намаляване на броя на хората с основно и по-ниско образование, но страната все още изостава от средните за ЕС стойности. През **2017 г. 27.8% от населението е с висше образование (при 31.4% в ЕС)**, а относителният дял на населението с основно и по-ниско образование достига 17.2%. Поради влиянието на

столицата, най-добрите образователни характеристики на населението в страната има **Югозападният район**, където населението с висше образование достига **39.2%**. С относително добри показатели за висше образование е Североизточен район (26.9%). **В най-неблагоприятно положение по отношение на образователните характеристики на населението са Северозападен (19.9%) и Югоизточен (21.7%) райони.** По данни от последното национално преброяване **относителният дял на населението в селата с поне средно образование (40.1%) е почти два пъти по-нисък от стойността на показателя в градовете.** Тревожна е образователната структура на ромската и турската етнически общности, като по данни от преброяването през 2011 г. съответно 93% и 70% от представителите на тези етнически групи не завършват средното си образование, спрямо около 30% за етническите българи. Всяко четвърто ромско дете и всяко девето турско дете на възраст 7-15 години никога не са посещавали училище, в сравнение с 5.6% от децата в българската етническа група.

Според *Доклада на ЕК за България 2019 в рамките на европейския семестър (Доклад на ЕК за България 2019)* въпреки настъпилите в последно време подобрения процентът на преждевременно напусналите училище продължава да е голям — 12,7 %. Според изчисленията **този процент е значително над средния за страната сред ромите (67 %), в селските райони (27,9 %) и в Северозападен (21,6 %) и Югоизточен (22 %) район.**

В България концентрацията на ученици в неравностойно положение в училища с ниски резултати е относително голяма, което задълбочава пропастта в уменията. Няколко международни проучвания потвърждават, че социално-икономическият статус влияе значително върху постиженията на учениците. **Според оценките близо 60 % от ромските ученици посещават училища, в които ромите преобладават или учат само роми (FRA, 2016).** Насърчаването на етнически смесените училища и на мерките за десегрегация продължава да е предизвикателство. Допълнителните инвестиции могат да помогнат за компенсирането на това явление.

Също така в *Доклада на ЕК за България 2019* е посочено, че през 2016 г. равнището на бедността и социалното изключване сред хората с увреждания е 55,9 %, т.е. с 18,4 процентни пункта повече, отколкото при хората без увреждания. Над половината от хората с увреждания прекъсват преждевременно своето образование и само 34 % имат работа. Много малък е и процентът на завършилите висше образование сред тях — 13,5 %. Социалните трансфери имат слабо въздействие върху намаляването на бедността. Системата на образованието и обучението продължава да е изправена пред големи предизвикателства, в това число **осигуряването на качествено приобщаващо образование и справянето с преждевременното напускане на училище.**

Въпреки подобряването на образователната структура на населението, продължават да са налице тревожни сигнали за качеството на образованието. В изследването *Global Competitiveness Report 2017-2018 на Световния икономически форум* България е класирана на 83-то място в света (и на 26-то място в ЕС, изпреварвайки само Унгария и Хърватска) по показателя качество на образователната система. При това за последните десет години страната влошава представянето си с 19 позиции. **В периода 2001-2011 г. България пада от 4-то на 22-ро място в международното изследване на уменията за четене на четвъртокласниците PIRLS**, като е между едва четирите държави, показващи нетен спад в резултатите през десетилетието. Въпреки че

резултатите на българските ученици се подобряват при последното изследване през 2016 г., когато страната се изкачва до 14-място, все още не могат да бъдат достигнати постиженията от началото на века. Сходни тенденции се наблюдават и в представянето на страната в международното изследване „Тенденции в развитието на обучението по математика и природни науки“ **TIMSS**. Средният резултат по математика на българските ученици отбелязва рязък спад в периода 1999-2007 г., частично компенсиран в последното издание на изследването (2015 г.). Резултатите от изследването „Програма за международна оценка на учениците“ **PISA** на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), проведено през 2015 г., показват, **че 42% от 15-годишните са функционално неграмотни, 38% са с постижения под критичния праг в областта на науката, а 42% са с недостатъчно ниво на умения по математика.** При това, резултатите в първите две области се влошават спрямо предходното изследване. Делът на изостаналите ученици в трите изследвани области е сред най-високите в ЕС и около два пъти по-висок от средните стойности за ЕС. При това, **представянето на учениците с ромска и турска етническа принадлежност показва значително изоставане спрямо етническите българчета, равняващо се на 3 образователни години по отношение на четенето и 2 образователни години по отношение на математиката и науките.**

В Мониторинга на образованието и обучението 2019, ЕК е посочено, че работната сила в сектора на преподаването застарява, като това генерира недостиг на преподаватели. **Почти половината от преподавателите са на възраст над 50 години** и съответно е вероятно да достигнат възрастта за пенсиониране в рамките на следващите 10 години; **10 % вече са над 60 години.** Започва да се очертава недостиг и се очаква той да се задълбочи. **Това важи особено за учителите в детски градини и началните учители, за преподавателите по чужди езици, по информационни и комуникационни технологии (ИКТ), по математика, физика и по някои предмети в областта на ПОО.** Конкретната нужда от заместване по предмети и по образователна степен не е известна, тъй като в България едва неотдавна (с подкрепата на ЕС) започна създаването на инструмент за прогнозиране по отношение на преподавателската професия. Въпреки това дори при намаляващ брой ученици се очаква да възникне остра нужда от заместване на големи групи пенсиониращи се преподаватели. В допълнение **броят на подпомагащите специалисти (като например ресурсни учители, училищни психолози, логопеди и др.) също е недостатъчен,** като с напредъка на реформата в областта на приобщаващото образование неудовлетвореното търсене се очаква да нарасне.

Сериозен проблем, характеризиращ квалификацията на човешките ресурси в страната, е **ниското ниво на компютърни и цифрови умения,** което пречат широкото използване на ИКТ и базираните на тях услуги и постигането на цифров растеж. България продължава да изостава от средните показатели за ЕС. Според Индекса за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото **DESI през 2017 г. едва 29% от населението притежават поне основни умения в областта на цифровите технологии (57% средно за ЕС),** което отрежда на страната 27-мо място в ЕС. **Едва 62% от населението на възраст 16-74 години използва интернет при 81% средно за ЕС.** Необходими са интервенции на всички нива на образователната система, както и на системата на квалификация и преквалификация на заети, безработни, хора и групи в неравностойно положение за повишаване на цифровата грамотност на гражданите и избягване на т.нар. цифрово изключване.

През последните години се правят опити за навлизане на модерните технологии в учебния процес, но опитът е противоречив. Така например, от учебната 2018-2019 г. на учениците от първи до седми клас са на разположение електронни учебници, но самите електронни учебници представляват сканирани копия на хартиените такива и са безплатни, но електронно четимите варианти на учебниците, които освен учебния материал имат включени интерактивни игри и упражнения остават платени, с всички произтичащи от това негативни последствия по отношение на равния достъп до качествено образование. През 2019 г. стартира и мащабен проект в областта на въвеждане на дигитално образование в училище, финансиран от ЕСФ – „**Образование за утрешния ден**“, насочен към създаване на единна облачна среда в образователния процес с внедрена платформа за образователни услуги и съдържание, създаване на дигитално образователно съдържание и повишаване на уменията на учителите и учениците за използването му.

Въпреки че през последните години са взети мерки за модернизация на образователната система (като последователното включване на обучение по информационни технологии в учебната програма на учениците в първи, пети и седми клас), все още не се наблюдават конкретни резултати в цялостното представяне на страната, което налага потребност от извършване на задълбочен критичен анализ на ефективността на проведената реформа, с акцент върху резултатите от нея.

Съгласно *Доклада на ЕК за България 2019* в ход е въвеждането на преразгледана учебна програма, в която се обръща повече внимание на цифровите умения. Въпреки това наличните данни показват, че **все още има значителни пропуски в придобиването на основни и цифрови умения, както и във владенето на българския език.** Това налага допълнителни инвестиции и мерки на политиката за подобряване на основните и цифровите умения. С подкрепа по линия на Европейския социален фонд бяха създадени центрове за кариерно ориентиране, но предоставянето на кариерно ориентиране и индивидуалните подходи към всеки ученик се нуждаят от укрепване.

Професионално образование

Данните от Социално-икономическия анализ на районите от ниво 2² показват, че професионалното образование и обучение (ПОО) през учебната 2017/2018 година се осъществява в **22 училища по изкуствата, 24 спортни училища, 359 професионални гимназии и 29 професионални колежа с прием след средно образование.** Общият брой на училищата е 434, а **общият брой на учащите в тях е 142.0 хиляди.** В сравнение с учебната 2014/2015 г. година професионалните училища намаляват с 47, като най-много намаляват професионалните гимназии. През 2017 г. **средно образование** в училищата по изкуствата, спортните училища и професионалните гимназии **с диплома са завършили 21.7 хил. души.** **Професионалните гимназии са разположени предимно в областните центрове и в по-големите общини,** където е концентриран по-големият брой ученици.

В НПР 2030 е посочено, че продължава **тенденцията на намаляване на относителния дял на учащите в ПОО,** въпреки че все още остава по-висок от средния за ЕС. **Всеки четвърти абитуриент в професионалните училища не завършва средно образование на редовната или поправителната сесия на**

² Виж: <https://www.eufunds.bg/bg/oprd/node/2816>

държавните зрелостни изпити, и всеки втори, учил в програми за придобиване на втора степен за професионална квалификация. Един от всеки трима учащи завършва без придобита степен на професионална квалификация, а равнището на заетост на наскоро завършилите ПОО (64.2%) е с 10.8 процентни пункта под средното за ЕС.

През учебната 2017/2018 г. в дуална система на обучение са включени 1 742 ученика в 79 паралелки в 45 професионални училища.

Основните предизвикателства пред ПОО в България традиционно са свързани с: **недостатъчно ефективното сътрудничество със социално-икономическите партньори; недостатъчно съответствие на предоставяното ПОО с изискванията и потребностите на бизнеса; недостатъчна гъвкавост на системата за справяне с ранното отпадане от училище преди придобиване на професионална квалификация; липса на гъвкави възможности за повторно включване в професионално обучение.**

Съгласно констатациите в *Доклада на ЕК за България 2019 г.* пригодността за заетост на завършилите професионално образование и обучение **продължава да бъде предизвикателство.** Макар че делът на учениците в професионалното образование и обучение в България е малко по-висок от средния за ЕС (51,3 % в сравнение с 49,3 % през 2016 г), пригодността за заетост на тези ученици е по-малка със 17,1 процентни пункта. Това може отчасти да се дължи на **слабото участие в схеми за учене в процеса на работа** (едва 22 % от завършилите професионално образование и обучение на възраст между 15 и 34 години) и бавното въвеждане на дуалното професионално образование и обучение **едва 1 % от учениците в професионалните гимназии са участвали в такива дуални програми през учебната 2017/2018 година.**

В *Мониторинга на образованието и обучението 2019*, ЕК се посочва, че **процентът на заетост на наскоро завършилите ПОО е нараснал значително през 2018 г. (66,4% в сравнение с 2017 г. (59,1%), въпреки това през 2018 г. той е значително под средната стойност за ЕС от 79,5%.**

Съгласно *Препоръката на Съвета (2019/С 301/02)* приложимостта на професионалното образование и обучение за пазара на труда и наличието на дуално професионално образование и обучение продължават да бъдат недостатъчни.

Висше образование

Съгласно данните от *Анализа на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г през 2018 г.* **24.9% от населението в трудоспособна възраст е с висше образование, нараствайки с 6.4 процентни пункта спрямо 2007 г.,** но въпреки това страната увеличава изоставането си спрямо общността, т.к. отбелязаното подобрение на показателя средно за ЕС е с 8 процентни пункта до 28.5%. Постигането на националната цел за 2020 г. от 36% дял на завършилите висше образование във възрастовата група 30-34 г. все още е предизвикателство, **през 2017 г. стойността възлиза на 33.7%.** Същевременно, **относителният дял на ниско образованото население в трудоспособна възраст намалява от 28.7% (през 2007 г.) до 21.3% (предварителни данни за 2018 г.), оставайки значително по-ниско от средноевропейското (25.6%).**

Най-добрите образователни характеристики на населението в страната има **Югозападният район, където населението с висше образование достига 39.2%**

през 2017 г., изпреварвайки чувствително средните за ЕС стойности. С относително добри показатели за висше образование е **Североизточен район (26.9%)**. Най-лоши са показателите на **Северозападен и Югоизточен райони** съответно едва **19.9% и 21.7%** от населението на възраст 25-64 г. са завършили висше образование към 2017 г.

Населението в трудоспособна възраст в предимно селските райони се характеризира с намаляващ дял на имащите висше образование (от 11.1% през 2007 г. до 8.1% през 2017 г.), докато на ниво ЕС дялът на високообразованото трудоспособно население в предимно селските райони нараства (с 4.9 процентни пункта за периода) и достига 20%. Същевременно, ниско образованото трудоспособно население в селата увеличава дела си до 39.4% (спрямо 38.3% през 2007 г.) при ясно изразена тенденция на намаление в ЕС до 27.6%.

Също така, съгласно Мониторинга на образованието и обучението 2019, ЕК записването на студенти в неравностойно положение е все още слабо.

Системата на висшето образование в България обхваща 51 висши училища, преобладаващата част от които са относително малки и тясно специализирани. По-малко от 1/2 от завършващите студенти се реализират по съответната професия. На пазара на труда има недостиг на квалифицирани кадри в сферата на ИКТ, педагогическите и инженерните науки, както и в системата на здравеопазването. Броят на дипломиралите се в областта на точните науки, технологиите, инженерството и математиката или свързани специалности е 13.730 на 1 000 жители на възраст 20-29 години, в сравнение с 18.7 на 1 000 жители средно в ЕС.

В една от най-престижните световни класации на най-добрите висши училища по света, **QS World University Ranking 2019**, е включен само един български университет – **Софийският университет „Св. Климент Охридски“**, като за последните 6 години е регистриран спад в класацията му от групата на университетите, заемащи 650-700 място до последната група на университетите, заемащи **800-1 000 място**.

Силно фрагментираната система на висшето образование е с ниска и намаляваща ефективност на инвестициите в сектора, при липса на реални стимули за повишаване на качеството и приложимостта на предлаганите образователни програми.

Както е посочено в **Доклада на ЕК за България 2019 г.** висшето образование не е достатъчно съобразено с нуждите на пазара на труда. **През периода 2012-2017 г. броят на студентите във висшето образование е намалял със 17 %** в резултат на демографски фактори и на предпочитанието на студентите да учат в чужбина. Дялът на завършилите висше образование се повишава, но остава под средното за ЕС (**33 % през 2017 г. в сравнение с 40 % за ЕС**). Броят на записаните в свързани с ИКТ специалности студенти нараства, но като цяло **привлекателността на науката, технологиите, инженерството и математиката не се е увеличила значително и процентът на завършилите висше образование в тези специалности остава нисък (19,7 % през 2016 г.)**. Работодателите често установяват пропуски в познанията и уменията, по-конкретно липсата на „меки умения“ сред завършилите (*CEDEFOP, 2018*).

Съгласно **НПР България 2030** увеличаването на съгласуваността между потребностите на бизнеса и обществото, от една страна, и програмите във висшето образование и в професионалното образование и обучение от друга, ще остане ключов аспект на политиките. Ще се стимулира по-тясното сътрудничество и комуникацията

между частния и публичния сектор в рамките на учебния процес и в научно-изследователските дейности. Тези дейности ще са и от ключово значение за подобряването на качеството на висшето образование, увеличавайки ролята им в генерирането на иновативни научни разработки и стимулирайки актуалността на учебните програми в глобален контекст.

Наука и научни изследвания

Основната цел на политиката в областта на науката и научната инфраструктура в *НПР България 2030* е стимулиране и ускоряване на процеса на разработване и внедряване на иновации в отделните сектори на икономиката, като ключова ще бъде ролята на образователните институции, научните центрове и бизнеса и връзката между тях. Фокус ще има стимулирането на приложните научни разработки и мерките за тяхната комерсиализация и превръщането им в пазарни продукти с висока добавена стойност.

Направеният *Анализа на социално-икономическото развитие на България в годините след присъединяването ѝ към Европейския съюз (ЕС), одобрен с РМС №196/2019 (СИА)* показва, че българската научно-изследователска система е изключително фрагментирана, особено в сравнение със системите в ЕС. **Фрагментацията е най-видима в сектора на висшето образование. От общия брой 51 висши училища средно около ¼ извършват активно научноизследователска дейност** и стимулират същата с мерки и дейности на институционално ниво или участие в национални и международни научноизследователски програми.

Държавната подкрепа под формата на разходи за НИРД през периода на първите 10 години след присъединяването на България към ЕС **намалява постоянно от 0.29% до 0.2% от БВП** – три пъти по-малко от средното ниво за страните в ЕС (0.64%). През 2017 г. България се нарежда на 27-о място в ЕС.

Ресурсите и разходите за НИРД са разпределени неравномерно в страната, като през 2016 г. **в Югозападен район е концентриран значителен ресурс за НИРД (69% от разходите в бизнес сектора)**. На другия полюс е Северозападен район, където в държавния сектор се изразходват едва 3.5% от общите разходи за НИРД, а вложените средства в научни продукти от предприятията са 4.5% от общите разходи на предприятията в страната. В Северен централен район се концентрират 0.2% от разходите в държавния сектор и 5.3% от разходите на предприятията, а в Югоизточен район – 2.7% от разходите в държавния сектор и 4.9% от разходите на предприятията.

Прегледът, проведен през 2017 г., свързан с инфраструктурите за научни изследвания в България, показва: **неравномерно териториално и тематично разпределение на НИИ при цялостна липса на достатъчно модерни инфраструктури; ниско участие на университетите в тях; неадекватно управление на съществуващите научни съоръжения, неефективна натовареност и поддържане; неадекватно квалифициран персонал за поддръжка на научното оборудване; финансова нестабилност и неадекватна ангажираност от страна на частния сектор.**

В *НПР България 2030* се посочва, че през 2017 г. заетите изследователи са почти два пъти по-малко, като дял от работната сила в България в сравнение с ЕС, поставяйки страната на 23-то място. Страната се нарежда на 23-то място в ЕС по способност за задържане и привличане на таланти в *Глобалния индекс за конкурентоспособността*. В *Глобалния индекс за иновации* (“Global Innovation Index”) България е на предпоследно място в ЕС по човешки капитал и научни изследвания,

като проблемни области в тази насока са качество на висшето образование (26-то място), научните изследвания и brutните разходи по тях (24-то място), както и оценката за престижа на университетите (25-то място). Сходно се оценява качеството на научноизследователската инфраструктура и от *Глобалният индекс за конкурентоспособността*, нареждайки страната на 24-то място в ЕС. **Заключението на *Обсерваторията за научни изследвания и иновации към ЕК* в годишния ѝ доклад за България за 2017 г. е, че нормалното функциониране на сектора изисква удвояване на заетия персонал и допълнително оптимизиране на структурата му в посока увеличаване на присъствието на частния сектор и университетите.**

Според данните на *Web of Science* през последните години България продължава да има слаби позиции по отношение на броя на международно видимите научни публикации. **Делът на научните публикации от България, включени в топ 10% от най-цитираните трудове, е намалял почти двойно от 2008 г. до 2015 г., съответно от 6.5% до 3.5%.** *Индексът на Съюза за иновации* (“Innovation Union Scoreboard”) поставя България на предпоследно място в ЕС по **международни съвместни научни публикации** и на 26-то място по показателя за общи научни публикации между публичния и частния сектор. *Докладът за глобалната конкурентоспособност* оценява взаимовръзката между висшите училища и индустрията в България, като поставя страната на 21-во място в ЕС с изявено положителна тенденция за подобряване през последното десетилетие.

В *НПР България 2030* се посочва, че България все още се класира в групата на „скромните иноватори“. Съгласно *Глобалният индекс за иновации* за 2017 г. България заема 23-то място спрямо другите държави-членки на ЕС. Поиндикаторите, в които държавата се представя най-слабо са **„Човешки капитал и научни изследвания“** и **„Институции“** (съответно 27-мо и 26-то място). Между 2006 г. и 2016 г. инвестициите във фундаментални изследвания спадат от 0.12% от БВП до 0.07%. Приложните разработки повишават финансирането си от 0.23% до 0.5% от БВП – водено главно от частния сектор. В *Индекса на Съюза за иновации* на ЕК за 2017 г. България е класирана на предпоследно място в ЕС след Румъния.

Съгласно оценките изразени в *СИА (РМС №196/2019)* в резултат на лошите предпоставки за развитието на потенциала на научните изследователи в България, **участието на страната в Седма рамкова програма е сравнително ограничено, нареждайки страната на 20-та позиция в ЕС по брой участници (700) и по дял от бюджета по тази програма към 2014 г.** Подобен е профилът на страната и по отношение на РП **„Хоризонт 2020“**, където участието на българските изследователи се нарежда на предпоследно място в Централна и Източна Европа по бройка и по научен принос и на 24-то място по отпуснати средства.

Съгласно *НПР България 2030* е налице **необходимост от предоставяне на институционална подкрепа, както на публичния, така и на частния сектор за пълноценното им включване в програми и проекти, съфинансирани от ЕС, особено „Хоризонт 2020“ и „Хоризонт Европа“.** Съществува силна необходимост от по-нататъшно подпомагане на интеграцията на българската наука и научни изследвания в европейското изследователско пространство.

В *Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 г.* е заложена визията към 2030 г. България да разполага с модерна и устойчиво поддържана научноизследователска инфраструктура за провеждане на

висококачествени научни изследвания и обучение с акцент върху приоритетните направления на ИСИС, да се осигури достъп на изследователите до ключова уникална научна инфраструктура. Основен инструмент за концентрирането на ресурси за изграждане на стратегическа за страната инфраструктура е **Националната пътна карта за научна инфраструктура**, която осигурява съфинансиране за изграждането и развитието на значими научни комплекси.

В Препоръка на Съвета за България 2019 г. (2019/С 301/02) е посочено, че въпреки увеличението на държавния бюджет за научни изследвания през 2018 г. разходите за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) остават много ниски както в частния, така и в публичния сектор. **Частните инвестиции в НИРД са монопол на големи мултинационални дружества и са концентрирани в региона на столицата. Бавните темпове на изпълнение на реформите и голямата разпокъсаност на системата за научни изследвания, развойна дейност и иновации** не позволяват на инвестициите в областта на НИРД да допринесат за производителността и растежа. Голям брой университети и научноизследователски институти все още се представят слабо в сферата на висококачествените научни изследвания. **Сътрудничеството между науката и бизнеса продължава да бъде много ограничено и недостигът на човешки капитал в системата на НИРД буди сериозно безпокойство.** Специфична препоръка 3 препоръчва на България да насочи икономическата политика, свързана с инвестициите, **към научните изследвания и иновациите**, транспорта, по-специално към неговата устойчивост, водите, отпадъците и енергийната инфраструктура и енергийната ефективност, **като отчита регионалните различия и подобрява бизнес средата.**

През периода 2014—2020 г. по **ОП НОИР** чрез ЕФРР са създадени и финансирани **шест центъра за върхови постижения (ЦВП)**, в това число два ЦВП със съвместно финансиране по рамкова програма **Хоризонт 2020** и десет центъра за **компетентност (ЦК)**. Едни от основните предизвикателства относно административния капацитет и управлението са необходимостта от продължаване на подкрепата за създаване на капацитет в ЦВП и ЦК за управление на финансираната научна инфраструктура, за развиване на приложни изследвания, комерсиализация на резултатите от научните изследвания, засилване на сътрудничеството с бизнеса.

Програмна стратегия:

На база на идентифицираните нужди, програмата ще фокусира своите усилия върху:

- По-пълно обхващане на децата в предучилищно образование и началния етап на училищно образование;
- Обхватно приобщаващо образование в основното и средното образование, чрез обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, ранна диагностика на обучителни затруднения и индивидуален подход, фокусиращ подкрепата върху деца и ученици от уязвими групи, в т.ч. такива чиито майчин език е различен от български, както и мерки, насочени към намаляване дела на преждевременно напусналите ученици;
- Равнопоставеност и създаване на равни възможности за качествено образование, чрез осигуряване на мобилност и проходимост в отделните етапи

на образование, превенция и предотвратяване на тормоза, намаляване агресията в училищата и мерки за десегрегация и против дискриминацията;

- Създаване на условия за достъп до образование, чрез преодоляване на специфични на териториално ниво демографски, социални и културни бариери;
- Осигуряване на качество на приобщаващото образование, чрез модернизация на учебното съдържание, въвеждане на компетентности модел и подобряване на уменията, дигитална трансформация на образованието, насърчаване на върховите постижения в образованието, чрез подкрепа за таланти деца и ученици с изяви дарби, иновативни учебни програми, иновативни класни стаи и иновативни училища;
- Осигуряване на гъвкаво планиране на професионалното образование и обучение, което адекватно отразява променящите се тенденции на пазара на труда.
- Подобряване на приложимостта на професионалното обучение и образование по отношение нуждите на пазара на труда, и връзката му със специфичните териториални характеристики, чрез въвеждане на гъвкави модели и форми на обучение, засилено участие в схеми за учене в процеса на работа, увеличаване на дела на дуалната форма на обучение в ПОО, ограмотяване възрастни и валидиране на знания умения и компетентности, чрез подход отчитащ местните нужди и икономика. Засилване на връзката на ПОО с висшето образование и науката.
- Хоризонтално ще бъде подкрепено повишаване на уменията и капацитета на преподавателите в предучилищното и училищното образование.
- Повишаване на приложимостта на висшето образование с нуждите на пазара на труда чрез системи за проследяване на завършилите, кариерно ориентиране, студентски практики и преход към дуална система на обучение във висшето образование;
- Модернизация на висшето образование, чрез промяна на учебната документация, въвеждане на компетентностен подход, дигитална трансформация и засилване на връзката с науката;
- Интернационализация на висшето образование, чрез осигуряване на кръгова и входяща мобилност на преподаватели и студенти.
- Консолидация на висшето образование, чрез участие в национални и европейски мрежи, съвместни учебни програми и споделяне на ресурси.
- С цел повишаването на конкурентоспособността на българската икономика и трансформирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж ще бъдат подкрепени ключови, стратегически определени научноизследователски инфраструктури, пазарно ориентирани приложни научни изследвания и интернационализация, в т. ч. чрез осигуряване на синергия и подкрепа на българското участие в рамковата програма ЕС Хоризонт Европа. Фокусът на програмата ще бъде насочен върху:

- Създаване на условия за подобряване на капацитета за научни изследвания, насочени към резултати чрез модернизация на научната инфраструктура, подобряване на условията на труд и мобилност на учените, интернационализация на научните изследвания;
 - Подкрепа за развиване на умения в университетите и научноизследователските институции с цел увеличаване на търговската жизнеспособност и на пазарното значение на научноизследователските проекти;
 - Засилване на сътрудничеството между университетите, научните институции и предприятията чрез подкрепа за трансфера на технологии и търговската реализация на резултатите от научните изследвания.
- С оглед на осигуряване на пазарна ефективност и финансова устойчивост на инвестициите, ще бъдат използвани финансови инструменти, в съответствие с предварителната оценка за финансови инструменти.

За целта, свързана с растежа и заетостта

ТАБЛИЦА 1		
Цел на политиката	Специфична цел или специален приоритет *	Обосновка (резюме)
ЦП 1 По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход	ЕФРР i) засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на въвеждането на модерни технологии;	[2 000 за всяка специфична цел или специален приоритет] Въздействието на инвестициите по ОПНО като допълващо националните интервенции ще се търси в посока повишаване нивото на научно-изследователските институции и модернизация на научноизследователската инфраструктура и оборудване, като се насърчава интелигентната специализация, трансфера на знания и интернационализацията им. Ще продължат усилията в посока изграждането на капацитет и развитие на човешките ресурси в системата на НИРД, като ще бъдат реализирани интервенции с фокус върху повишаването на привлекателността на научната кариера и привличане и задържане на учени и изследователи. Същевременно, ще бъдат търсени начини за насърчаване на продължаващо оптимизиране на структурата на заетостта в сектора в посока засилване на присъствието на университетите. Фокус ще има стимулирането на приложните научни разработки с оглед на тяхната последваща комерсиализация и превръщането им в пазарни продукти с висока добавена стойност. Стимулирането на научната дейност в страната и инвестициите в научна инфраструктура ще целят оползотворяване на местния потенциал и постигането на баланс в интензивността им в регионален план, като се съблюдают идентифицираните сравнителни предимства на регионите и възможностите за интелигентна специализация. Ще продължи изпълнението на мерки за по-тясната интеграция на българската научно-изследователска общност в международната, засилвайки присъствието на български учени в

		<p>партньорски проекти и на българските патенти и изследвания в световно признати регистри, което ще постави научните разработки в страната на преден план, в контекста на глобалните тенденции в научните изследвания.</p> <p>С цел подобряване на средата за НИРД в страната и по-нататъшно развитие на иновационната екосистема, ще бъдат търсени възможности за подобряване на условията за публично-частни партньорства в областта на приложните научни изследвания и ускоряване на процеса по пазарна реализация на иновациите, в т.ч. и на международните пазари. Приоритет ще остане по-нататъшното подпомагане на интеграцията на българската наука и научни изследвания в европейското изследователско пространство и засилване на синергията и участието в Хоризонт Европа.</p>
<p>ЦП 4</p> <p>По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права</p>	<p><i>ЕСФ+</i></p> <p><i>iv) подобряване на качеството, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда в подкрепа на придобиването на ключови умения, включително цифрови умения;</i></p>	<p>[2 000 за всяка специфична цел или специален приоритет]</p> <p>Ще бъде поставен фокус върху адаптиране на системата на професионалното образование и обучение към нуждите на пазара на труда и увеличаване на тежестта на дуалната система за обучение в ПОО.</p> <p>Финансирането ще бъде насочено върху повишаването приложимостта на училищното образование за постигане на професионална реализация. В тази връзка, ключово значение ще има разширяването на географския обхват на дуалното обучение и увеличаване на възможностите за осъществяването му по различни професии, което да е съобразено с потребностите на бизнеса на регионално и местно ниво.</p> <p>Подкрепата за гъвкави модели на обучение в ПОО ще бъдат съчетани с мерки за ограмотяване на възрастни и валидиране на знания, умения и компетентности във формалното образование, с оглед осигуряване възможности за достъп до пазара на труда.</p> <p>Увеличаването на съгласуваността между потребностите на бизнеса и обществото, от една страна, и програмите във висшето образование и в професионалното образование и обучение от друга, ще остане ключов аспект на политиките, подкрепени от оперативната програма. Ще се стимулира по-тясното сътрудничество и комуникацията между частния и публичния сектор в рамките на учебния процес и в научно-изследователските дейности. Тези дейности ще са и от ключово значение за подобряването на качеството на висшето образование, увеличавайки ролята им в генерирането на иновативни научни разработки и стимулирайки актуалността на учебните програми в глобален контекст. В услуга на това ще се предприемат мерки в посока консолидиране на публичните висши училища чрез предоставяне на финансови стимули, фокусиране на публичната подкрепа и увеличаването на възможностите за публично-частно партньорство.</p> <p>Фокусът ще бъде върху подготовка на кадри в търсени от бизнеса области и специалности. Подкрепата ще бъде обвързана с приноса към пазара на труда и резултатите от обучението.</p>
<p>ЦП 4</p> <p>По-социална Европа — реализиране</p>	<p><i>ЕСФ+</i></p> <p><i>v) насърчаване на равния достъп до и завършването</i></p>	<p>[2 000 за всяка специфична цел или специален приоритет]</p> <p>Ще продължи устойчивото прилагане на политики за обхващане и включване на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование и за намаляването</p>

<p>на европейския стълб на социалните права</p>	<p><i>на качествено и приобщаващо образование и обучение, по-специално за групите в неравностойно положение, от образованието и грижите в ранна детска възраст през общото и професионалното образование и обучение до висшето образование, както и образованието и ученето в зряла възраст, включително улесняване на мобилността с учебна цел за всички;</i></p>	<p>на дела на преждевременно напусналите училище. В тази връзка, приоритет ще имат интегрираните и целенасочени политики за осигуряване правото на всяко дете на качествено образование и за превенция на отпадането от училище, с фокус върху децата и учениците от уязвимите групи. Те ще бъдат прилагани ведно с политики и мерки, насочени към нарастване на дела на завършилите средно образование и насърчаване на участието на младите хора във формално и неформално образование и обучение.</p> <p>Подкрепата на програмата за изпълнение на целите на Стратегията на правителството в областта на образованието и обучението ще бъде насочена към преосмисляне на ролята на образователната система в условията на информационно общество, характеризиращо се с бърз достъп до всякаква информация.</p> <p>За преодоляване на слабостите по отношение на качеството на предоставяната образователна услуга и осъществяваната реформа в образователния сектор, програмата ще засили фокуса върху усвояване на ключовите компетентности за учене през целия живот (включително цифрови, езикови, социални) от ранна възраст и същевременно с това – към формиране на ценности. Важни акценти в тази връзка са както придобиването на функционална грамотност, на релевантни (интер)дисциплинарни и практически ориентирани знания и умения, така и развиването на творческото и критично мислене, на отговорност и умения за решаване на проблеми, на гражданска ангажираност.</p> <p>Програмата ще подкрепи трансформацията на българското образование, чрез модернизация на образователните институции, повишаване на качеството на образование, чрез въвеждането на иновативни методи на преподаване, актуализиране на учебните програми и въвеждане на дигитална промяна в ученето и преподаването, както и осигуряване на равен достъп до качествено и приобщаващо образование за всички.</p>
--	--	--

* Специални приоритети според ЕСФ + регламент

За ЕФМДР:

Таблица 1 А			
Цел на политиката	Приоритет	SWOT анализ (за всеки приоритет)	Обосновка (резюме)
		Силни страни [10 000 за всеки приоритет]	[20 000 за всеки приоритет]
		Слаби страни [10 000 за всеки приоритет]	
		Възможности [10 000 за всеки приоритет]	

		Заплахи [10 000 за всеки приоритет]	
		Установяване на потребностите въз основа на SWOT анализ и при отчитане на елементите, посочени в член 6, параграф 6 от Регламента за ЕФМДР [10 000 за всеки приоритет]	

2. СПРИОРИТЕТИ, РАЗЛИЧНИ ОТ ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ

Позоваване: Член 17, параграф 2 и член 17, параграф 3, буква в)

Таблица 1 Т: Структура на програмата*

Идентификационен код	Наименование [300]	Техническа помощ	Основа за изчисление	Фонд	Категория на подпомагания регион	Избрана специфична цел
1	Приоритет 1 „Качествено и приобщаващо предучилищно и училищно образование“	Не		ЕСФ+	Повече	СЦ 1 <i>ЕСФ+(v)</i>
					Преход	
					По-слабо развити региони	
					Най-отдалечени и слабо населени региони	
Повече						
2	Приоритет 2 „Връзка на образованието с пазара на труда“	Не		ЕСФ+	Повече	СЦ 1 <i>ЕСФ+(iv)</i>
					Преход	
					По-слабо развити региони	
					Най-отдалечени региони	
Повече						
3	Приоритет 3 „Научна инфраструктура и приложни изследвания“	Не		ЕФРР		СЦ 1 <i>ЕФРР (i)</i>
4	Приоритет „Техническа помощ“	Да				Не е приложимо
...	Специален приоритет на младежката заетост	Не		ЕСФ+		

..	Специален приоритет относно специфичните за всяка държава препоръки	Не		ЕСФ+		
..	Специален приоритет за иновативни действия	Не		ЕСФ+		
	Специален приоритет „Материални лишения“	Не		ЕСФ+		

** Информацията в тази таблица ще служи като техническа основа за предварително попълване на други полета и таблици в образеца в електронен вид. Не е приложимо към ЕФМДР.*

2.1. Наименование на приоритета [300] (повтаря се за всеки приоритет)

ПРИОРИТЕТ 1 - КАЧЕСТВЕНО И ПРИОБЩАВАЩО ПРЕДУЧИЛИЩНО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ

☐ Това е приоритет, насочен към съответните специфични за всяка държава препоръки
☐ Това е приоритет, насочен към младежката заетост
☐ Това е приоритет, насочен към иновативни дейности
☐ Това е приоритет, насочен към материални лишения**

* Таблица, приложима за приоритетите на ЕСФ +.

** Ако е маркирано, преминете към раздел 2.1.2

2.1.1. Специфична цел³ („Работни места и растеж“) или пространство за подкрепа (ЕФМДР) — повтаря се за всяка избрана специфична цел или област на подпомагане за приоритетите, различни от техническа помощ

СЦ V - Насърчаване на равния достъп до и завършването на качествено и приобщаващо образование и обучение, по-специално за групите в неравностойно положение, от образованието и грижите в ранна детска възраст през общото и професионалното образование и обучение до висшето образование, както и образованието и ученето в зряла възраст, включително улесняване на мобилността с учебна цел за всички

2.1.2. Намеса на фондове

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), и) iii) iv) v) vi);

Съответни видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка и):

Текстово поле [8 000]

- **Разширяване обхвата на предучилищното и начално образование, чрез подкрепа за механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, в т.ч.:**
 - Разширяване участието на образователни медиатори и координиране на екипите за обхват;
 - Обучение и повишаване на капацитета и уменията на екипите за обхват;
 - Изграждане и свързване на системи за проследяване при пътуване и миграция на упражняването на правото на децата на задължително образование;
 - Изграждане и свързване на системи за обмен на информация и контрол по издадените здравни бележки за извиняване на отсъствия по уважителни причини на децата и учениците;
 - Целенасочени информационни дейности и работа с родители за разясняване ползите от образование и задълженията за включване в предучилищно и задължително училищно образование;

³ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ +.

• **Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в предучилищното образование в т. ч.:**

- Осигуряване на допълнителни психолози, педагогически съветници, логопеди, ресурсни учители и други специалисти според потребностите на децата, за реализиране на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие в детските градини.
- Занимания по интереси за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения и изяви на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование, образованието за устойчиво развитие, както и за придобиване на умения за лидерство;
- Грижа за здравето, посредством осигуряване на съвременни програми, свързани със здравното образование, здравословното хранене, първа долекарска помощ, безопасно движение по пътищата, обучение по различни видове спорт и други;
- Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения; поощряване с морални и материални награди; дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение; логопедична работа.
- Обучение чрез допълнителни модули за деца, които не владеят български език; дейности за прилагане на програми за психомоторно, познавателно и езиково развитие; индивидуална и групова работа при установени езикови и/или емоционално-поведенчески, и/или сензорни затруднения.
- Оценка на индивидуалните потребности на детето за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие и осигуряване на допълнителната подкрепа за личностно развитие;
- Развиване на физическите качества и умения на децата чрез спорт;
- Повишаване на капацитета и уменията на преподавателите; повишаване участието на образователните медиатори в активното приобщаване в предучилищното образование;
- Засилен мониторинг за напредъка на учебния процес в ДГ с цел ранно предупреждение за преждевременно напускане на системата;
- Психологическа подкрепа и допълнително обучение по български език за децата в детските градини и групите за предучилищно образование в училище.
- Осигуряване на специализирана подкрепяща среда, съобразно нуждите в подкрепяните образователни институции;
- Осигуряване на такси за деца в неравностойно положение, работа с родители;

• **Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в училищното образование, в т.ч.:**

- Осигуряване на допълнителни психолози, педагогически съветници, логопеди, ресурсни учители и други специалисти според потребностите на учениците, за реализиране на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие в училищата;
- Повишаване на капацитета и уменията на педагогическите и непедагогическите специалисти;
- Допълнително обучение и консултиране по учебни предмети; кариерно ориентиране на учениците; занимания по интереси приоритетно в тематичните направления: „Дигитална креативност“, „Природни науки“, „Математика“, „Технологии“, „Изкуства

и култура", „Гражданско образование", „Екологично образование и здравословен начин на живот", „Спорт"; библиотечно-информационно обслужване; грижа за здравето; осигуряване на общежитие; дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение; дейности за превенция на обучителните затруднения; логопедична работа.

- поощряване с морални и материални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на институционалната общност;
 - Оценка на индивидуалните потребности на детето и ученика за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие и осигуряване на допълнителната подкрепа за личностно развитие
 - Развиване на физическите качества и умения на учениците, чрез осигуряване провеждането на тренировъчни занимания по видове спорт и на спортни дейности в училищата, осигуряване и реализиране на спортни дейности в рамките на целодневното обучение на учениците в началния етап на основното образование, сформирани на училищни спортни отбори по видове спорт и групи за спортни дейности, създаване на ефективни партньорства на училищата със спортните клубове.
 - Кариерно ориентиране на учениците;
 - Грижа за здравето, посредством осигуряване на съвременни програми, свързани със здравното образование, здравословното хранене, първа долекарска помощ, безопасно движение по пътищата, обучение по различни видове спорт и други.;
 - Засилен мониторинг за напредъка на учебния процес в училищата с цел ранно предупреждение за преждевременно напускане на системата;
 - Осигуряване на специализирана подкрепяща среда, съобразно нуждите в подкрепяните образователни институции;
- **Подкрепа за таланти деца и ученици с изяви дарби, в т. ч.:**
 - Обучение в курсове, летни академии и др. По изкуства и наука и тренировъчни спортни лагери за участие в държавни и международни първенства организирани от училища, центрове за подкрепа на личностно развитие, научни и творчески съюзи, фондации, сдружения и фирми, спортни клубове.
 - Подпомагане за участие в национални и международни конкурси, олимпиади и състезания в науката, културата и спорта.
 - Награди за високи постижения;
 - **Модернизирани на учебните програми и съдържание, чрез въвеждане на компетентностния модел, както и подготовка на индивидуални учебни планове и на индивидуалните учебни програми на ученици със специални образователни потребности и на ученици с изяви дарби, в т.ч.:**
 - Развитието на ключови компетентности на всички образователни равнища, включително чрез насърчаване на различни подходи и среди за учене в областта на образованието, в т.ч. четивна, математическа, цифрова грамотност, ключови компетентности в сферата на природните науки, гражданска активност, умения за работа в екип, кариерно ориентиране, Социално-емоционални умения (да се проверят)
 - Разработване на програма за работа с ученици, за които българският език не е майчин
 - Обучение и повишаване на капацитета и уменията на преподаватели и непедагогически специалисти за работа с модернизирани учебно съдържание;

- Тестване на пилотни модели за работа с модернизирано учебно съдържание и програми; повишаване на уменията на учениците
- Въвеждане и утвърждаване на мерки за гарантиране на качеството чрез наблюдение, анализ и оценка на образованието и обучението.
- **Мобилност и проходимост в отделните етапи на образование, в т.ч.:**
 - Мерки за валидиране на знания и умения и включване в образователната система на ученици, получили образование в чужбина, в т. ч. признаване на дипломи и удостоверения за проведено обучение в чужбина в системата на средното образование;
 - Синергия с Еразъм+ - мобилност на преподаватели, мобилност на ученици, с фокус върху социално слаби и уязвими групи;
 - Подкрепа за дистанционно и вечерно обучение;
 - Подкрепа на международното сътрудничество и мобилност на учащи и персонал с цел увеличаване на капацитета на организациите, предоставящи образование и обучение, от образованието и грижите в ранна детска възраст до завършване на образование;
 - Подкрепа за мобилност на преподаватели и адаптиране към работна среда в различни райони и с различни групи ученици, чрез адаптационни програми и социални пакети за млади учители;
- **Превенция и предотвратяване на тормоза, намаляване агресията в училищата и мерки за десегрегация и против дискриминацията, в т.ч.:**
 - Превенция и недопускане на дискриминация в образователните институции в посока обучители и обучаеми, чрез подготовка на практически ръководства, информационни кампании и обучителни семинари;
 - Провеждането на кампании за толерантност и намаляване на агресията на учениците, както и за въздействие върху вътрешната мотивация, както и оказване на психологическа подкрепа насочена към децата и учениците, педагогическите специалисти и родителите;
 - Подкрепа за използването на посредници при решаване на конфликт в училище, консултиране на децата или учениците с психолог/педагогически съветник;
 - Включване на ученици с проблемно поведение в групи за повишаване на социалните умения за общуване и за решаване на конфликти по ненасилствен начин, насочване на детето или ученика към занимания, съобразени с неговите потребности; наставничество;
 - Участие на учениците в училищното управление и подкрепа за доброволчески инициативи.
 - Кампании за насърчаване на де сегрегацията на училищата и класните стаи, включително междуучилищни дейности.
- **Подкрепа за иновативни учебни програми, иновативни класни стаи и иновативни училища, в т.ч.:**
 - Иновативна квалификация на учителите и учителско сътрудничество;
 - Разработване и въвеждане на иновативни дейности в организацията и съдържанието на обучението в класните стаи;

- Въвеждане на иновативни форми на управление, обучение и учебна среда, използване на иновативни методи на преподаване, разработване на иновативно учебно съдържание, учебни програми и учебни планове.
- Обмяна на иновации в образованието;
- Подобряване на образователните резултати, мотивацията за учене, участието в училищния живот и развитието на креативно мислене, различни компетентности и емоционална интелигентност чрез иновативни образователни процеси, методи на преподаване, училищно лидерство и нови учебни стратегии.
- **Дигитална трансформация на училищното образование, чрез:**
 - Цифровизиране на учебното съдържание с отворен достъп;
 - Създаване на учебно съдържание и развиване на цифрови умения на всички участници в образователния процес - ученици, педагогически персонал, студенти и преподаватели във висшите училища;
 - Въвеждане на цифрови технологии и разработване на дигитално образователно съдържание и на иновативни подходи чрез актуализиране на учебните програми за образование и обучение, използване на подходи и методики, основани на ИКТ, които насърчават модернизацията на учебния процес;
 - Повишаване на квалификацията на учителите за работа с цифрови технологии за въвеждане на дигитални форми на преподаване по учебни предмети и интерактивни курсове и въвеждане на иновативни методи за преподаване;
 - Повишаване на дигиталната компетентност и умения на учениците включително и компютърно моделиране;
 - Провеждане на обучения за работа с нови технологии и придобиване на цифрови компетенции за преподавателите и учениците, Провеждане на информационни кампании и обучение относно опасностите в интернет, отрицателния ефект на фалшивите новини и развиване на умения за ползване на социалните мрежи като платформа за себеизразяване и участие в процесите на взимане на решения;
- **Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери, в т.ч.:**
 - Осигуряване на транспорт;
 - Повишаване на уменията на децата и учениците за обучение и общуване в мултикултурна среда, включително психологическа подкрепа и допълнителни обучения по български език, споделяне на културна идентичност и ценности;
 - Повишаване на капацитета на педагогическите специалисти и на образователните медиатори за работа в мултикултурна образователна среда;
 - Насърчаване участието на родителите в образователния процес в мултикултурна образователна среда;
 - Насърчаване на междуучилищния обмен и споделяне на образователни ресурси, включително съвместни дейности между училища и ДГ с концентрация на уязвими групи и такива без концентрация на уязвими групи, вкл. обменни визити, екскурзии, зелени училища и др.
 - Преодоляване на негативни обществени нагласи, основани на етнически произход и културна идентичност (включително чрез провеждане на информационни кампании,

насочени към недопускане на дискриминация, основана на раса, етнически произход или религиозна принадлежност.

- **Достъп на уязвими групи до висше образование, в т.ч.**
 - Провеждане на кандидат-студентски курсове за младежи от социално-уязвими групи;
 - Подкрепа за кандидат-студенти и студенти от социално-уязвими групи, посредством: осигуряване на учебници и учебни помагала, заплащане на наем за студентски общежития, заплащане на такси за кандидатстване във висши училища, заплащане на семестриални такси;
 - Подкрепа за продължаване на образованието във втори гимназиален етап на средното образование и във висши училища, като например: провеждане на информационни кампании с цел популяризиране възможностите и условията на висшите училища да приемат и обучават младежи от социално-уязвими групи.
 - Насърчаване участието на родителите в образователния процес и ползите от обучението и завършването на висше образование;

Списък на планираните операции от стратегическо значение - член 17, параграф 3, буква г), подточка и):

Текстово поле [2 000]

- 1. Разширяване обхвата на предучилищното и начално образование, чрез подкрепа за механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст;**
- 2. Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в предучилищното образование;**
- 3. Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в училищното образование;**
- 4. Подкрепа за талантиливи деца и ученици с изяви дарби;**
- 5. Модернизиране на учебните програми и съдържание, чрез въвеждане на компетентностния модел, както и подготовка на индивидуални учебни планове и на индивидуалните учебни програми на ученици със специални образователни потребности и на ученици с изяви дарби;**
- 6. Мобилност и проходимост в отделните етапи на образование;**
- 7. Дигитална трансформация на училищното образование;**

Предвижда се посочените операции от стратегическо значение да бъдат реализирани като дългосрочни операции със системен ефект под координацията на Министерство на образованието и науката. За тях ще бъде предвиден специфичен план за оценка и мониторинг, позволяващ оценка на въздействието в хода на изпълнение и ще бъде заложен гъвкав механизъм на актуализация, в зависимост от резултатите от оценките и мониторинга.

Операциите от стратегическо значение ще се изпълняват децентрализирано, основани на нуждите, определени на ниво образователна институция и с водеща роля на образователните институции.

Основни целеви групи — член 17, параграф 3, буква г), подточка iii):

Текстово поле [1 000]

Деца, ученици, младежи, възрастни извън задължителната училищна възраст, родители, учители, педагогически специалисти и друг персонал, деца, ученици и младежи със специални образователни потребности, деца, ученици, младежи от маргинализирани групи, търсещи или получили международна закрила и от други уязвими групи. Участниците в образователния процес, институциите в системата на предучилищното и училищното образование, включително деца и ученици с пропуски в усвояването на учебния материал, деца и ученици в риск от отпадане от образователната система, родители на деца от уязвими групи, лица, преждевременно напуснали училище и др.

Специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 17, параграф 3, буква г), подточка iv)

Текстово поле [2 000] Планира се следните групи дейности:

- **Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери и**
- **Достъп на уязвими групи до висше образование;**

да бъдат реализирани на териториално ниво, чрез използване на подхода на **Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ)**. Конкретните нужди и операции на местно и регионално ниво ще бъдат определени в Регионалните схеми за пространствено развитие (РСР) на районите от ниво NUTS 2, разработени на отговорността на регионалните съвети за развитие. Дейностите по програмата в рамките на подхода ИТИ ще се реализират въз основа на интегрирани концепции, които ще бъдат изготвяни и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни (общини, НПО, образователни институции и т.н.), с оглед постигане на максимален ефект върху съответната територия. Всяка концепция ще включва набор от взаимосвързани и допълващи се проекти/проектни идеи, насочени към територия с общи характеристики и/или потенциал за развитие, включващи най-подходящата комбинация от ресурси и мерки, които да бъдат използвани целенасочено за осъществяване на конкретна цел или приоритет от интегрираната стратегия на района (РСР). По този начин идентифицираните проекти по ОПНО в рамките на концепцията за ИТИ ще се осъществяват координирано с проектите по другите програми, предоставящи финансиране по концепцията. *Междурегионални и транснационални видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка v):*

Текстово поле [2 000] Н/П

Планирано използване на финансовите инструменти — член — 17, параграф 3, буква г), подточка vi)

Текстово поле [1 000] Н/П

2.1.2.1. Показатели⁴

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), ii)

⁴ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

Таблица 2: Показатели за крайни продукти								
Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етапна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
П 1	СЦ V	ЕСФ+	По-слабо развити		Участници с прогимназиален етап на основното образование или по-ниско (ISCED 0-2)	брой	112 101	747 344
П 1	СЦ V	ЕСФ+	По-слабо развити		Участници от малцинства (включително маргинализиран общности като ромите)	брой	13 500	90 000
П 1	СЦ V	ЕСФ+	По-слабо развити		Участници с увреждания	брой	450	3 000
П 1	СЦ V	ЕСФ+	По-слабо развити		Участници с висше образование (ISCED 5 до 8)	брой	7 500	50 000
П 1	СЦ V	ЕСФ+	По-слабо развити		Участници под 30 години	брой	395	2 633

Таблица 3: Показатели за резултатите											
Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Базова сценарий или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментари [200]
П 1	СЦ V	ЕСФ+	По-слабо развити		участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование или обучение	брой		2019	672 610	НСИ	

2.1.2.2. Индикативно разпределение на програмните средства (ЕС) в зависимост от вида на интервенцията⁵ (не се прилага за ЕФМДР)

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), vii)

Таблица 4: Измерение 1 – Област на интервенция
--

⁵ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	1	117	25 578 700
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	1	111	51 157 400
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	1	112	285 019 800
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	1	108	109 623 000

Таблица 5: Измерение 2 – Форма на финансиране

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	V	01	475 033 000

Таблица 6: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	V	17	21 924 600

Таблица 7: Измерение 6 — Допълнителни тематични области във връзка с ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

2.1.2 Специфична цел за преодоляване на материалните лишения

Позоваване: Член 17, параграф 3; POP

Вид помощ

Текстово поле [2 000 знака]

Основни целеви групи

Текстово поле [2 000 знака]

Декриптиране на национални или регионални схеми за подпомагане

Текстово поле [2 000 знака]

Критерии за подбор на операциите⁶

⁶ Само за програми, ограничени до специфична цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ + .

Текстово поле [4 000 знака]

2.2. Наименование на приоритета [300] (повтаря се за всеки приоритет)

ПРИОРИТЕТ 2 – ПОДОБРЯВАНЕ НА ВРЪЗКАТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО С ПАЗАРА НА ТРУДА

☐ Това е приоритет, насочен към съответните специфични за всяка държава препоръки
☐ Това е приоритет, насочен към младежката заетост
☐ Това е приоритет, насочен към иновативни дейности
☐ Това е приоритет, насочен към материални лишения**

* Таблица, приложима за приоритетите на ЕСФ +.

** Ако е маркирано, преминете към раздел 2.1.2

2.2.1. Специфична цел⁷ („Работни места и растеж“) или пространство за подкрепа (ЕФМДР) — повтаря се за всяка избрана специфична цел или област на подпомагане за приоритетите, различни от техническа помощ

СЦ IV - Подобряване на качеството, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда в подкрепа на придобиването на ключови умения, включително цифрови умения

2.2.2. Намеса на фондове

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), i) iii) iv) v) vi);

Съответни видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

<p>Текстово поле [8 000]</p> <ul style="list-style-type: none">• Дейности в подкрепа на ПОО на национално ниво, в т.ч.:<ul style="list-style-type: none">○ Създаване на рейтингова система на Професионалното образование и обучение, включително инструментариум за оценка на качеството на ПОО;○ Създаване на информационни портали на секторен и регионален принцип, включващи информация за ориентиране към определени професии, данни за развитие на бизнеса по сектори и региони, профили на предприятия и пр.;○ Разработване на партньорски принцип с работодатели и други заинтересовани страни на инструменти за идентифициране, събиране, анализиране и прогнозиране на данни за потребностите на икономиката и пазара на труда на национално, регионално и секторно ниво от нови умения и професионални квалификации;○ Изграждане/поддържане на платформи и бази-данни за осъществяване на връзка между бизнес и образование за реализиране на стажове и практики на национално, регионално, местно и секторно ниво;○ Разработване и актуализиране на ДОС, отговарящи на потребностите от определени професионални знания и умения и ключови компетентности в
--

⁷ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ +.

реална работна среда и постигане на по-пълно съответствие на стандартите с изискванията на професията, в партньорство с бизнеса, като:

- Разработване на „Секторни стратегии за уменията“ и „Секторни квалификационни рамки“;
- Разработване на компетентностни профили на учители и преподаватели от системата на ПОО;
- Разработване на национални изпитни програми и разработване на кредитна система и въвеждане на кредити в професионалното образование и обучение, в контекста на европейската система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение (ECVET).

• **Дейности в подкрепа на ПОО на регионално ниво, в т.ч.:**

- Разработване на гъвкави модулни учебни планове и програми по професии, отчитащи реалните нужди на пазара на труда и механизъм за гъвкава адаптация, включително задочна, вечерна и дистанционна форма на обучение;
- Разработване, тестване и реализиране на информационни и комуникационни стратегии и програми на териториално ниво, като информационни борси, дни на отворените врати в предприятията и образователните институции от системата на ПОО, за повишаване привлекателността на ПОО и професионалната реализация по ключови за икономическите сектори професии и специалности и за засилване на връзката ученици/родители-бизнес-училище-местна власт, в т.ч.: Осъществяване на национални и регионални проучвания на мотивите и бариерите на младите хора за насочване към професионално образование;
- Насърчителни мерки, в т.ч. стипендии и осигуряване на общежития за ориентирване на младите хора към приоритетни, „защитени“, „непрестижни“, но важни за икономиката професии;
- Кариерно и професионално ориентирване в първи гимназиален етап към професии, характерни за тенденциите в развитието на регионалната икономика с участието на бизнеса;
- Създаване на контролен механизъм за партньорска „оценка на качеството“ на ПОО и системи за проследяване на реализацията и получаване на обратната връзка от страна на работодателите;
- Подкрепа за практическото обучение на учениците от професионалните гимназии чрез допълнителни практики в реална работна среда.
- Квалификация на педагогическите специалисти и учителите, включително учител-методик и преподавател-методик и учители по професионална подготовка, в т.ч. проучвания на потребностите от обучение на учителите и преподавателите в системата на ПОО;
- Засилване на практическото обучение и допълнителната професионална подготовка в образователните институции, чрез подкрепа за учебно тренировъчни фирми и доставка на специализирано оборудване и материали за ПОО;

- Подкрепа за въвеждането на научни подходи и иновации в ПОО, за насърчаване на продължаващото образование и ориентирането към НИРД на учениците, предприемачески умения на учениците, като например центрове за върхови постижения в ПОО.
- **Развитие на дуалната система на обучение, в т.ч.**
 - Допълнителна професионална подготовка, информационни кампании, създаване на мрежи, обучения на преподаватели и наставници, подготовка на учебно съдържание, доставка на специализирано оборудване, кариерно ориентиране и пробно стажуване; споделяне на опит;
- **Ограмотяване на възрастни, в т.ч.:**
 - организиране и провеждане на курсове за ограмотяване на възрастни, и на курсове за усвояване на учебно съдържание за различните образователни степени;
 - популяризиране на необходимостта от повишаване и насърчаване на грамотността и привличане на общественото внимание към ползите от повишаването на грамотността
- **Валидиране на знания, умения и компетентности, в т.ч.:**
 - Осигуряване на гъвкави форми валидиране на знания, умения и компетентности, придобити, чрез неформално обучение, както и за допълваща квалификация, в т. ч. краткосрочни курсове и изпитни програми, реализирани съвместно между училищата от системата на ПОО и ЦПО.
- **Преход към дуална форма на обучение във висшето образование:**
 - Изследване на международен опит в рамките на ЕС;
 - Подготовка на методики, ръководства, учебителни материали, образци на споразумения между висши училища и работодатели за провеждане на дуално обучение във висшето образование;
 - Подготовка на нормативни документи за въвеждане на дуалното обучение във висшето образование;
 - Надграждане на системата за проследяване на завършилите и организиране на единна мрежа за кариерно ориентиране, в съответствие с нуждите на пазара на труда.
- **Кариерно ориентиране на студентите, и професионална подготовка, в т.ч.:**
 - Осигуряване на системи за проследяване на завършилите във висшите училища, на ниво висше училища;
 - Насърчаване на научната дейност на студентите и докторантите, чрез осигуряване на специализации и стипендии за научни постижения;
 - Подкрепа за кариерни центрове във висшите училища;
 - Осигуряване на студентски практики на база оценка на кариерното ориентиране на студентите в приоритетни професионални направления;

- Дейности за въвеждане на дуално обучение във висшето образование - разработване и въвеждане на програми с дуално обучение; информационни мерки за достигане на студентите и работодателите и организиране на партньорства между висшите училища и работодателите за дуално обучение във висшето образование;
- Обучения за преподаватели и наставници;
- Насърчаване на иновациите и предприемачеството във висшите училища в условията на дигиталната икономика, в т.ч. подкрепа за стартиращи предприятия на студенти и докторанти;
- **Обновяване и модернизация на учебни програми в приоритетни професионални направления, в партньорство с бизнеса, в съответствие с нуждите на пазара на труда и чрез въвеждане на компетентностен модел и развитие на Т-образни умения и развитие на творчески и универсални умения, чрез:**
 - Разширено въвеждане на дигитални образователни технологии и създаване на програми с изцяло дигитално образователно съдържание, в съответствие с тенденцията за развитието на цифровата трансформация и изкуствения интелект;
 - Създаване на съвместни учебни програми с чуждестранни висши училища с рейтинг в топ 1000 в международни класации и издаване на общи дипломи;
 - Създаване на съвместни учебни програми между висшите училища в България, използване на общи ресурси - преподаватели, учебна база, учебно съдържание и издаване на общи дипломи.
 - Създаване на чуждоезикови и дистанционни учебни програми;
 - Въвеждане на иновативни учебни програми и методи на преподаване;"
- **Мобилност и синергия с Еразъм+ и Хоризонт Европа, в т.ч.**
 - Професионално развитие на преподаватели и учени, чрез краткосрочни специализации в чужбина;
 - Привличане на преподаватели от чужбина;
 - Краткосрочна мобилност на студенти и учени в приоритетни професионални направления;
 - Въвеждане на системи за признаване на кредити, получени в чуждестранни висши училища;
 - Повишаване на цифровите умения на преподавателите, учените и студентите;
- **Студентски кредити;**

Списък на планираните операции от стратегическо значение - член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

Текстово поле [2 000]

Група дейности:

- Дейности в подкрепа на ПОО на национално ниво, в т.ч.:

- Преход към дуална форма на обучение във висшето образование,

ще се реализират като дългосрочни операции от стратегическо значение, изпълнявани на централно ниво с включен план и специфични мерки за информация и публичност, мониторинг и оценка.

Основни целеви групи — член 17, параграф 3, буква г), подточка iii):

Текстово поле [1 000]

Ученици, педагогически специалисти, преподаватели във висшето образование;

Висши училища и акредитирани за преподавателска дейност научни организации: студенти и докторанти;

МОН, НАОА;

Работодатели, в т.ч. национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите.

Специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 17, параграф 3, буква г), подточка iv)

Текстово поле [2 000]

Планира се дейностите, насочени към следните групи дейности:

- **Подкрепа на ПОО на регионално ниво;**
- **Развитие на дуалната система на обучение;**
- **Ограмотяване на възрастни;**
- **Валидиране на знания, умения и компетентности,**

да бъдат реализирани на териториално ниво, чрез подходът на **Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ).**

Конкретните нужди и операции на местно и регионално ниво ще бъдат определени в Регионалните схеми за пространствено развитие (РСР) на районите от ниво NUTS 2, разработени на отговорността на регионалните съвети за развитие. Дейностите по програмата в рамките на подхода ИТИ ще се реализират въз основа на интегрирани концепции, които ще бъдат изготвяни и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни (общини, НПО, образователни институции, работодатели и т.н.), с оглед постигане на максимален ефект върху съответната територия. Всяка концепция ще включва набор от взаимосвързани и допълващи се проекти/проектни идеи, насочени към територия с общи характеристики и/или потенциал за развитие, включващи най-подходящата комбинация от ресурси и мерки, които да бъдат използвани целенасочено за осъществяване на конкретна цел или приоритет от интегрираната стратегия на района (РСР). По този начин идентифицираните проекти по ОПНО в рамките на концепция за ИТИ ще се осъществяват координирано с проектите по другите програми, предоставящи финансиране по концепцията.

Междурегионални и транснационални видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка v):

Текстово поле [2 000]

Планирано използване на финансовите инструменти — член — 17, параграф 3, буква г), подточка vi)

Текстово поле [1 000]

2.2.2.1. Показатели⁸

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), ii)

Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етапна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
П 2	СЦ IV	ЕСФ +	По-слабо развити		- участници с прогимназиален етап на основното образование или по-ниско (ISCED 0-2);	Бр.	11 460	76 400
П 2	СЦ IV	ЕСФ +	По-слабо развити		участници със средно образование или образование след средното	Бр.	9000	60000
П 2	СЦ IV	ЕСФ +	По-слабо развити		малцинства (включително маргинализиран и общности като ромите)	Бр.		
П 2	СЦ IV	ЕСФ +	По-слабо развити		участници с висше образование	Бр.	1630	10 878
П 2	СЦ IV	ЕСФ +	По-слабо развити		брой на публичните администрации или публичните служби на национално, регионално или местно равнище,	Бр.	2	2

⁸ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

					получили подкрепа			
--	--	--	--	--	-------------------	--	--	--

Таблица 3: Показатели за резултатите

Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Базова сцена рий или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментари [200]
П 2	СЦ IV	ЕС Ф+	По-слабо развити		Участници, които след напускане на операцията са започнали да търсят работа	Бр.			15280		
П 2	СЦ IV	ЕС Ф+	По-слабо развити		Участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование /обучение	Бр.			89480		
П 2	СЦ IV	ЕС Ф+	По-слабо развити		участници, които при напускане на операцията получават квалификация	Бр.			8702		

2.2.2.2. Индикативно разпределение на програмните средства (ЕС) в зависимост от вида на интервенцията⁹ (не се прилага за ЕФМДР)

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), vii)

Таблица 4: Измерение 1 – Област на интервенция

⁹ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ IV	112	73 082 000
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ IV	113	87 698 400
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ IV	116133	21 924 600
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ IV	108	73 082 000

Таблица 5: Измерение 2 – Форма на финансиране

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ 1	01	248 478 800
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ 1	03	5 481 150
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ 1	04	1 827 050

Таблица 6: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ 1	17	87 698 400

Таблица 7: Измерение 6 — Допълнителни тематични области във връзка с ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

2.1.2 Специфична цел за преодоляване на материалните лишения

Позоваване: Член 17, параграф 3; POP

Вид помощ

Текстово поле [2 000 знака]

Основни целеви групи

Текстово поле [2 000 знака]

Декриптиране на национални или регионални схеми за подпомагане

Текстово поле [2 000 знака]

Критерии за подбор на операциите¹⁰

Текстово поле [4 000 знака]

¹⁰ Само за програми, ограничени до специфична цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ + .

2.3. Наименование на приоритета [300] (повтаря се за всеки приоритет)

ПРИОРИТЕТ 3 – НАУЧНА ИНФРАСТРУКТУРА И ПРИЛОЖНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

☐ Това е приоритет, насочен към съответните специфични за всяка държава препоръки
☐ Това е приоритет, насочен към младежката заетост
☐ Това е приоритет, насочен към иновативни дейности
☐ Това е приоритет, насочен към материални лишения**

* Таблица, приложима за приоритетите на ЕСФ +.

** Ако е маркирано, преминете към раздел 2.1.2

2.3.1. Специфична цел¹¹ („Работни места и растеж“) или пространство за подкрепа (ЕФМДР) — повтаря се за всяка избрана специфична цел или област на подпомагане за приоритетите, различни от техническа помощ

СЦ 1 - Засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на въвеждането на модерни технологии

2.3.2. Намеса на фондове

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), i) iii) iv) v) vi);

Съответни видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

Текстово поле [8 000]- реализирани 5292

По тази специфична цел ОПНО ще подкрепя мерки за подобряване на капацитета за научни изследвания, насочени към резултати, модернизация на научната инфраструктура, подобряване на условията на труд и мобилност на учените чрез дейности в следните направления:

Направление А „Научна инфраструктура в стратегически определени научни центрове“ със следните действия:

1. Модернизиране на научноизследователската инфраструктура и оборудване, в т.ч. ИКТ свързаност и съпътстващата инфраструктура в стратегически определени научни центрове за върхови постижения и центрове за компетентност;

2. Подкрепа за пазарно ориентирани приложни научни изследвания (TRL 4-6), включително чрез привличане на млади учени и международно утвърдени висококвалифицирани учени, за стратегически определени научни центрове за върхови постижения и центрове за компетентност;

3. Интернационализация на научните изследвания в стратегически определени научни центрове за върхови постижения и центрове за компетентност, чрез:

¹¹ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ +.

- изграждане на мрежи и съвместна научно-изследователска дейност с водещи европейски научни организации и университети, подкрепа за присъединяване към пан-европейски научно-изследователски инфраструктури;
- създаване на стратегически партньорства с изследователски и иновационни центрове и европейски инфраструктури и специализация на учени от подкрепените центрове във водещи европейски научни и иновационни центрове;
- обмяна на опит и привличане на водещи световни учени и специалисти за изнасяне на лекции, практически курсове и съвместно разработване на нови методи, техники и др., свързани с използването на инфраструктурата.

4. Разпространение и трансфер на научни резултати в стратегически определени научни центрове за върхови постижения и центрове за компетентност, в т.ч.

- публикуване на научните резултати с осигурен свободен достъп до тях (отворен достъп);
- дейности по защита установяването, придобиването, защитаването и използване, управление и прехвърляне на права по интелектуална собственост (подготовка на заявки за патенти и полезни модели и тяхната поддръжка; марки и други форми на интелектуалната собственост);
- оценка на пазарния потенциал на научните разработки;
- участие в научни форуми;
- организиране на международни научни форуми.

5. Подкрепа за високотехнологични стартиращи предприятия на подкрепените стратегически определени научни центрове за върхови постижения и центрове за компетентност.

Направление Б „ Приложни научни изследвания“ със следните видове действия:

1. Подкрепа за пазарно ориентирани приложни научни изследвания (TRL 4-6), включително чрез привличане на млади учени и международно утвърдени висококвалифицирани учени;

2. Интернационализация на научните изследвания, чрез:

- изграждане на мрежи и съвместна научно-изследователска дейност с водещи европейски научни организации и университети;
- създаване на стратегически партньорства с изследователски и иновационни центрове и европейски инфраструктури и специализация на учени от подкрепените центрове във водещи европейски научни и иновационни центрове;
- обмяна на опит и привличане на водещи световни учени и специалисти за изнасяне на лекции, практически курсове и съвместно разработване на нови методи, техники и др., свързани с използването на инфраструктурата.

3. Разпространение и трансфер на научни резултати, в т.ч.

- публикуване на научните резултати с осигурен свободен достъп до тях (отворен достъп);
- дейности по защита и прехвърляне на права по интелектуална собственост (подготовка на заявки за патенти и полезни модели и тяхната поддръжка; марки и други форми на интелектуалната собственост;
- оценка на пазарния потенциал на научните разработки;
- участие в научни форуми;
- организиране на международни научни форуми.

4. Подкрепа за високотехнологични стартиращи предприятия.

Направление В „Синергия с РП „Хоризонт Европа“ със следните видове действия:

1. Модернизиране на научноизследователската инфраструктура и оборудване, в т.ч. съпътстващата инфраструктура в одобрени проекти по направление "Sharing Excellence" на Хоризонт Европа;

2. Подкрепа за пазарно ориентирани приложни научни изследвания (TRL 4-6), включително чрез привличане на млади учени и международно утвърдени висококвалифицирани учени за проекти по стълб II на Хоризонт Европа, получили печат за високи постижения;

3. Интернационализация на научните изследвания за проекти по стълб II на Хоризонт Европа, получили печат за високи постижения, чрез:

- изграждане на мрежи и съвместна научно-изследователска дейност с водещи европейски научни организации и университети;
- създаване на стратегически партньорства с изследователски и иновационни центрове и европейски инфраструктури и специализация на учени от подкрепените центрове във водещи европейски научни и иновационни центрове;
- обмяна на опит и привличане на водещи световни учени и специалисти за изнасяне на лекции, практически курсове и съвместно разработване на нови методи, техники и др., свързани с използването на инфраструктурата.

4. Разпространение и трансфер на научни резултати за проекти по стълб II на Хоризонт Европа, получили печат за високи постижения, в т.ч.

- публикуване на научните резултати с осигурен отворен достъп;
- дейности по защита и прехвърляне на права на интелектуална собственост (подготовка на заявки за патенти и полезни модели и тяхната поддръжка); марки и други форми на интелектуалната собственост;
- оценка на пазарния потенциал на научните разработки;
- участие в научни форуми;
- организиране на международни научни форуми.

Списък на планираните операции от стратегическо значение - член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

Текстово поле [2 000]

1. Модернизиране на научноизследователската инфраструктура и оборудване, в т.ч. ИТ свързаност и съпътстващата инфраструктура в стратегически определени научни центрове за върхови постижения и центрове за компетентност;

Предвижда се финансирането на операции от стратегическо значение да се осъществи, чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на Центрове за върхови постижения и центрове за компетентност, които са включени в Националната пътна карта за научна инфраструктура и които са функционално оперативни, т. е. имат ясна и жизнена институционално-организационна структура.

Предвижда се операциите от стратегическо значение да бъдат дългосрочни, с включен план и специфични мерки за информация и публичност, мониторинг и оценка.

Основни целеви групи — член 17, параграф 3, буква г), подточка iii):

Текстово поле [1 000]

Изследователи в научни организации, преподаватели в университети, докторанти, пост докторанти, млади учени, студенти, представители на бизнеса.

Специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 17, параграф 3, буква г), подточка iv)

Текстово поле [2 000]

НЕПРИЛОЖИМО

Междурегионални и транснационални видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка v):

Текстово поле [2 000]

НЕПРИЛОЖИМО

Планирано използване на финансовите инструменти — член — 17, параграф 3, буква г), подточка vi)

Текстово поле [1 000]

Финансови инструменти - заеми, гаранции, рисков капитал

Предвижда се финансирането БФП да се допълни чрез използването на финансови инструменти.

2.3.2.1. Показатели¹²

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква з), ii)

Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етапна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
П 1	СЦ 1	ЕФРР	По-слабо развити	RCO 05	Стартиращи предприятия, които получават подкрепа	брой		52
П 1	СЦ 1	ЕФРР	По-слабо развити	RCO 06	Изследователи, работещи в подкрепяни обекти за научни изследвания	брой		1269
П 1	СЦ 1	ЕФРР	По-слабо развити	RCO 07	Научноизследователски институции, участващи в съвместни проекти за научни изследвания	брой		51
П 1	СЦ 1	ЕФРР	По-слабо развити	RCO 08	Номинална стойност на оборудването за научни изследвания и иновации	евро		60 522 336
П 1	СЦ 1	ЕФРР	По-слабо развити	RCO 10	Предприятия, които си сътрудничат с научноизследователски институции	брой		94

Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория регион	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Базова сценарий или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментари [200]
П 1	СЦ 1	ЕФРР	По-слабо развити	RCR 01	Работни места, създадени в подкрепяните структури	брой			469		
П 1	СЦ 1	ЕФРР	По-слабо развити	RCR 06	Заявка за патент, подаден	Брой			310		

¹²

Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

					а пред Европе иското патен тно ведомс тво						
П 1	СЦ 1	ЕФ РР	По- слабо развит и	RCR 08	Публич но- частни съвмес тни публика ции	брой			621		

2.3.2.2. Индикативно разпределение на програмните средства (ЕС) в зависимост от вида на интервенцията¹³ (не се прилага за ЕФМДР)

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), vii)

Таблица 4: Измерение 1 – Област на интервенция					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕФРР	По-слабо развити	СЦ 1	003	110 957 616
Приоритет 1	ЕФРР	По-слабо развити	СЦ 1	006	15 130 584
Приоритет 1	ЕФРР	По-слабо развити	СЦ 1	009	126 088 200
Приоритет 1	ЕФРР	По-слабо развити	СЦ 1	021	48 033 600

Таблица 5: Измерение 2 – Форма на финансиране					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕФРР	По-слабо развити	СЦ 1	01	240 168 000
Приоритет 1	ЕФРР	По-слабо развити	СЦ 1	02 (ФИ)	36 025 200
Приоритет 1	ЕФРР	По-слабо развити	СЦ 1	03 (ФИ)	18 012 600
Приоритет 1	ЕФРР	По-слабо развити	СЦ 1	04 (ФИ)	6 024 000

Таблица 6: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

¹³ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

--	--	--	--	--	--

Таблица 7: Измерение 6 — Допълнителни тематични области във връзка с ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

2.1.2 Специфична цел за преодоляване на материалните лишения

Позоваване: Член 17, параграф 3; РОР

Вид помощ

Текстово поле [2 000 знака]

Основни целеви групи

Текстово поле [2 000 знака]

Декриптиране на национални или регионални схеми за подпомагане

Текстово поле [2 000 знака]

Критерии за подбор на операциите¹⁴

Текстово поле [4 000 знака]

2.Т. ПРИОРИТЕТ ЗА ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква д); Член 29, член 30, член 31, член 89, РОР

Описание на техническата помощ по фиксирани плащания — член 30

Текстово поле [5 000]

Описание на техническата помощ по плащанията, които не са свързани с разходи — член 31

Текстово поле [3 000]

Таблица 8: Измерение 1 – Област на интервенция

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Код	Сума (EUR)

Таблица 9: Измерение 5 — Допълнителни тематични области във връзка с ЕСФ+

¹⁴ Само за програми, ограничени до специфична цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ + .

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Код	Сума (EUR)

3. ФИНАНСОВ ПЛАН

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква е), i)- iii); Член 106, параграфи 1—3, член 10; Член 21; РОР

3.A Прехвърляния и принос¹⁵

Позоваване: Член 10; Член 21; POP

☐ Изменение на програма, свързано с член 10, POP (принос към Invest EU)
☐ Изменение на програмата, свързано с член 21, POP (прехвърляния към инструменти при пряко или непряко управление между фондовете със споделено управление)

Таблица 15: Принос към InvestEU *

	Категория региони	Компонент 1 (a)	Компонент 2 (b)	Компонент 3 (c)	Компонент 4 (d)	Компонент 5 (e)	сума (f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e))
ЕФРР	По-силно развити региони						
	По-слабо развити региони						
	Преход						
	Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони						
ЕСФ+	По-силно развити региони						
	По-слабо развити региони						
	Преход						
	Най-отдалечени региони						
КФ							
ЕФМДР							
Общо							

* Кумулативни суми на целия принос по време на програмния период.

Таблица 16: Прехвърляния към инструменти при пряко или косвено управление*

Фонд	Категория региони	Инструмент 1 (a)	Инструмент 2 (b)	Инструмент 3 (c)	Инструмент 4 (d)	Инструмент 5 (e)	Сума за прехвърляне (f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e)
ЕФРР	По-силно развити региони						

¹⁵ Приложимо само за внасяне на изменения в програмите, в съответствие с член 10 и член 21, POP.

	Преход						
	По-слабо развити региони						
	Най-отдалечен и региони и северни слабо населени региони						
ЕСФ+	По-силно развити региони						
	Преход						
	По-слабо развити региони						
	Най-отдалечен и региони						
КФ							
ЕФМД Р							
Общо							

* Кумулативни суми на всички прехвърляния през програмния период.

Таблица 17: Прехвърляния между фондове със съвместно управление *

		ЕФРР				ЕСФ+				КФ	ЕФМДР	Фонд „Убежище и миграция“	ФВС	ИУГВ	Общо
		По-силно развити региони	Преход	По-слабо развити региони	Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони	По-силно развити региони	Преход	По-слабо развити региони	Най-отдалечени региони						
ЕФРР	По-силно развити региони														
	Преход														
	По-слабо развити региони														
	Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони														
ЕСФ+	По-силно развити региони														
	Преход														
	По-слабо развити региони														
	Най-отдалечени региони														
КФ															
ЕФМДР															
Общо															

* Кумулативни суми на всички прехвърляния през програмния период.

3.1 Финансови бюджетни кредити по година

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква е), и)

Таблица 10: Финансови бюджетни кредити по година									
Фонд	Категория региони	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Общо
ЕСФ+	По-слабо развити региони	-	38 113 500	76 227 000	114 340 500	152 454 000	152 454 000	228 681 000	762 270 000
	По-силно развити региони								
	Преход								
	Най-отдалечени региони								
Общо		-	38 113 500	76 227 000	114 340 500	152 454 000	152 454 000	228 681 000	762 270 000
ЕФРР	По-слабо развити региони	-	15 010 500	30 021 000	45 031 500	60 042 000	60 042 000	90 063 000	300 210 000
	По-силно развити региони								
	Преход								
	Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони								
Общо		-	15 010 500	30 021 000	45 031 500	60 042 000	60 042 000	90 063 000	300 210 000
Общо		-	53 124 000	106 248 000	159 372 000	212 496 000	212 496 000	318 744 000	1 062 480 000

3.2 Общо финансови бюджетни кредити по фонд и национално съфинансиране¹

Позоваване: Член 17 параграф 3, буква е), точка ii), член 17, параграф 6

За целта, свързана с растежа и заетостта

Таблица 11: Общо финансови бюджетни кредити по фондове и национално съфинансиране										
Цели на политиката Не или ТП	Приоритет	Основа за изчисляване на подпомагането от ЕС (общо или публично)	Фонд	Категория региони*	Принос на ЕС (a)	Национален принос (b)=(c)+(d)	Ориентировъчно разпределение на националното участие		Общо (e)=(a)+(b)**	Процент на съфинансиране (f)=(a)/(e)**
							публично (c)	частно (d)		
ЦП 4	Приоритет 1		ЕСФ+	По-слабо развити региони	475 033 000	203 585 571			678 618 571	70%
				По-силно развити региони		-		-		
				Преход		-		-		
				Най-отдалечени региони		-		-		
ЦП4	Приоритет 2		ЕСФ+	По-слабо развити региони	255 787 000	109 623 000			365 410 000	70%
ЦП1	Приоритет 3	публично/общо	ЕФРР	По-слабо развити региони	300 210 000	128 661 429			428 871 429	70%
				По-силно развити региони		-		-		
				Преход		-		-		
				Специално разпределени средства за най-отдалечените региони или северните слабо населени региони		-		-		
Техническа помощ			ЕСФ+		31 450 000	13 478 571			44 928 571	70%
Общо ЕСФ+				По-силно развити региони	762 270 000	326 687 143			1 088 957 143	70%
				Преход		-		-		
				По-слабо развити региони		-		-		
				Най-отдалечени региони		-		-		
Общо ЕФРР				По-силно развити региони		-			428 871 429	70%
				Преход		-		-		
				По-слабо развити региони	300 210 000	128 661 429				
				Специално разпределени средства за най-отдалечените						

¹ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ, финансовите бюджетни кредити само за периода 2021—2025 г.

			региони или северните слабо населени региони						
Общо КФ		Не е приложимо							
Всичко				1 062 480 000	455 348 571	-	-	1 517 828 571	70%

* За ЕФРР: по-слабо развитите региони, регионите в преход, по-силно развитите региони и, когато е приложимо, специални разпределени средства за най-отдалечените и северните слабо населени региони. За ЕСФ+: по-слабо развитите региони, регионите в преход, по-силно развитите региони и, когато е приложимо, допълнителни разпределени средства за най-отдалечените и северните слабо населени региони. За КФ — не е приложимо Що се отнася до техническата помощ, прилагането на категориите региони зависи от избора на фонд.

** Където е приложимо за всички категории региони.

За ЕФМДР:

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква е), iii)

Таблица 11 А						
Приоритет	Вид на областта на подпомагане (номенклатура, посочена в Регламента за ЕФМДР)	Основа за изчисление на подпомагането от ЕС	Принос на ЕС	Национален публичен принос	Общо	Процент на съфинансиране
Приоритет 1	1.1	Публично				
	1.2	Публично				
	1.3	Публично				
	1.4	Публично				
	1.5	Публично				
Приоритет 2	2.1	Публично				
Приоритет 3	3.1	Публично				
Приоритет 4	4.1	Публично				
Техническа помощ	5.1	Публично				

1. Благоприятстващи условия

Позоваване: Член 19, параграф 3, буква з)

Таблица 12: Благоприятстващи условия							
Благоприятстващи условия	Фонд	Специфична цел (не е приложимо за ЕФМДР)	Изпълнение на благоприятстващите условия	Критерии	Изпълнение на критериите	Позоваване на съответната документация	Обосновка
			Да/Не	Критерий 1	Да/Не	[500]	[1 000]
				Критерий 2	Да/Не		

2. Органи, които отговарят за програмата

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква й) Член 65, член 78, POP

Таблица 13: Органи, които отговарят за програмата			
Органи, които отговарят за програмата	Наименование на институцията [500]	Име на лицето за контакт [200]	Електронна поща [200]
Управляващ орган			
Одитен орган			
Орган, който получава плащания от Комисията			

3. Партньорство

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква ж)

Текстово поле [10 000]

4. Комуникация и прозрачност

Позоваване: Член 17, параграф 3, i), член 42, параграф 2, POP

Текстово поле [4 500]

5. Използването на единични разходи, еднократни суми, единни ставки и финансиране, което не е свързано с разходи

Позоваване: Членове 88 и 89, POP

Таблица 14: Използване на единични разходи, еднократни суми, единни ставки и финансиране, което не е свързано с разходи

Индикация за употреба на членове 88 и 89: *	Приоритет №	Фонд	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)
Използване на възстановяване на допустимите разходи въз основа на единични разходи, еднократни суми и единни ставки, по приоритет в съответствие с член 88, POP	Приоритет	ЕФРР	
	Приоритет	ЕСФ+	
	Приоритет 3		СЦ 6
Използване на финансиране, което не е свързано с разходи съгласно член 89, POP	Приоритет 1	ЕФРР	СЦ 7
			СЦ 8
	Приоритет 2	ЕСФ+	СЦ 9
			СЦ 10
	Приоритет 3	КФ	СЦ 11
		СЦ 12	

* Цялата информация ще бъде предоставена в съответствие с образците, приложени към POP.

ДОПЪЛНЕНИЯ

- Възстановяване на допустимите разходи въз основа на единични разходи, еднократни суми и единни ставки (член 88, POP)
- Използване на финансиране, което не е свързано с разходи (член 89, POP)
- План за действие по ЕФМДР за дребномащабния крайбрежен риболов
- План за действие по ЕФМДР за всеки най-отдалечен регион

Допълнение 1: Възстановяване на допустими разходи от Комисията на държавите членки въз основа на единични разходи, еднократни суми и единни ставки

Образец за представянето на данните за разглеждане на Комисията

(член 88)

Дата на изпращане на предложението	
Настояща версия	

A. Обобщение на основните елементи,

Приоритет	Фонд	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Категория региони	Прогнозен дял от общия размер на разпределените финансови средства в рамките на приоритета, за който ще се прилагат опростени варианти за разходите (ОВР) в % (прогнозна оценка)	Вид операция		Наименование на съответния показател		Мерна единица на показателя	Вид на ОВР (стандартна таблица за единичните разходи, еднократни суми или единни ставки)	Съответни разходи за единица продукт, еднократни суми или единни ставки (в национална валута)
					Код	Описание	Код	Описание			

Б. Подробности за вида операция (попълва се за всеки вид операция)

Подпомаган ли е управляващият орган от страна на външно дружество за определяне на опростените разходи по-долу?

Ако отговорът е „да“, моля, посочете външното дружество:

Да/Не

Наименование на външното дружество

Видове операции:

1.1. Описание на вида на операцията	
1.2 Приоритет/специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	
1.3 Наименование на показателя ¹	
1.4 Мерна единица на показателя	
1.5 Стандартна таблица на единичните разходи, еднократни суми или единни ставки	
1.6 Размер	
1.7 Категории обхванати единични разходи, еднократни суми или единни ставки	
1.8 Дали тези категории разходи покриват всички допустими разходи за операцията? ДА/НЕ	
1.9 Метод за корекция	
1.10 Проверка на постигането на мерната единица – какви документи ще бъдат използвани, за да се докаже постигането на мерна единица? – опишете какво ще бъде проверявано по време на проверките на управлението	

¹ Няколко допълнителни показателя (например един показател за краен продукт и един показател за резултатите) са възможни за един вид операция. В тези случаи полета 1.3—1.11 следва да се попълнят за всеки показател.

(включително на място), и от кого. – какви са механизмите за събиране и съхраняване на описаните данни/документи?	
1.11 Възможни погрешни стимули или проблеми, дължащи се на този показател; как те могат да бъдат намалени и оценка на равнището на риска	
1.12 Обща сума (национални и европейски), която се очаква да бъде възстановена	

В: Изчисляване на стандартната таблица за единичните разходи, еднократни суми или единни ставки

1. Източник на данните, използвани за изчисляване на стандартната таблица за единичните разходи, еднократни суми или единни ставки (който генерира, събира и записва данните; когато се съхраняват данни; срокове; валидиране и др.):

2. Моля, уточнете защо предложеният метод и изчисление са подходящи за вида операция:

3. Моля, посочете как са били направени изчисленията, включително и по-конкретно предположенията по отношение на качеството или количествата. Когато е приложимо, следва да се използват статистически данни и референтни стойности и да се приложат към настоящото приложение във формат, позволяващ пряката им повторна употреба от Комисията.

4. Моля, обяснете как сте гарантирали, че само допустими разходи са включени в изчислението на стандартната таблица за единичните разходи, еднократната сума или единната ставка.

5. Оценка на одитния орган(и) на методиката на изчисление и сумите и механизмите, осигуряващи проверката, качеството, събирането и съхранението на данни.

Допълнение 2: Финансиране, което не е свързано с разходи

Образец за представянето на данните за разглеждане на Комисията
(член 89)

Дата на изпращане на предложението	
Настояща версия	

A. Обобщение на основните елементи

Приоритет	Фонд	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Категория региони	Сумата, покрита от финансиране, което не е свързано с разходи	Вид операция	Условия, които трябва да бъдат изпълнени/резултатите, които трябва да бъдат постигнати	Наименование на съответния показател		Мерна единица на показателя
							Код	Описание	
Обща обхваната сума									

Б. Подробности за вида операция (попълва се за всеки вид операция)

Видове операции:

1.1. Описание на вида на операцията			
1.2. Приоритет/специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)			
1.3. Условия, които трябва да бъдат изпълнени и резултати, които трябва да бъдат постигнати			
1.4. Краен срок за изпълнението на условията или резултатите, които следва да бъдат постигнати			
1.5. Определение за показателя за предвидени престации			
1.6. Мерна единица на показателя за предвидени престации			
1.7. Списък на междинни предвидени престации (ако е приложимо), които осигуряват възстановяването от страна на Комисията с график за възстановяване на средства,	Междинни предвидени престации	Дата	Суми
1.8. Обща сума (включително финансиране от ЕС и национално финансиране)			

1.9 Метод за корекция	
<p>1.10 Проверка на постигането на резултат или условие (и когато е приложимо — на междинните предвидени престации)</p> <p>– опишете какви документи ще бъдат използвани, за да се докаже постигането на резултат или условие</p> <p>– опишете какво ще бъде проверявано по време на проверките на управлението (включително на място), и от кого.</p> <p>– опишете какви са механизмите за събиране и съхраняване на данните/документите</p>	
<p>1.11 Механизми за осигуряване на одитна следа</p> <p>Моля, посочете органа/органиите, отговарящи за тези механизми.</p>	